

שע"י המכון התורני ירושלים

לג בעומר תשפ"ג | גיליון 21 | הפקה ועריכה: הרב נעם יעקובי שליט"א וצוות המכון התורני

ל"ג בעומר - יום המסוגל לקבלת התפילות

מאמר ג) לבאר את ענין השמחה בל"ג בעומר, כי מ"ט ימי ספירת העומר הם בגימטריא "לב טוב" ואין טוב אלא תורה. ו"מזה נשמע שבהגיע עתותינו עת דודים במצות ספירתנו להכניע לב טוב לקבלת התורה, בהשלים בספירה מספר ל"ב, אז מתגלה הטוב אור הגנוז שנגנז בתורה, על כן עושין היום הזה יום שמחה אור צדיקים". עכ"ל.

נמצא כי יום ל"ג בעומר מביא לשלמות ה"לב". ויש לתת טעם לזה, כי יום ל"ג בעומר - יום פטירת רשב"י, מבואר באיזו זוטא שרשב"י ביום פטירתו גילה את סודות התורה, שעדיין לא ניתן לו רשות לגלות. והרי על ידי לימוד סודות התורה, זוכים לתואר "בן של הקב"ה", כמובא בזוה"ק (פרשת בהר דף קיא): שכאשר ישראל עוסקים בתורת הנסתר זוכים להיקרא "בנים" ואלו שעוסקים בתורת הנגלה הם רק בבחינת "עבדים". וז"ל (- תרגום): "כי לי בני ישראל עבדים"... ישראל קרויים להקב"ה עבדים ככתוב "עבדי הם", וקרויים בנים ככתוב (ראה יד, א) "בנים אתם לה' אלהיכם". בזמן שאדם יודע את הקב"ה בדרך כלל, אז הוא נקרא עבד שעובד מצוות אדונו, ואין לו רשות לחפש בגנזיו ובסודות ביתו. בזמן שהאדם יודע את הקב"ה בדרך פרט, אז הוא נקרא בן אהוב שלו, כבן שמחפש בגנזיו ובסודות ביתו. ע"כ. כמו כן מובא בתיקוני הזוהר (דף א.): "בנים מארי קבלה".

כתב בספה"ק "שפתי צדיק" (ענייני ל"ג בעומר אות א') לבאר את מעלת יום ל"ג בעומר המסוגל לקבלת התפילות וז"ל: סיפרו כי מרן ז"ל מאלכסנדר, היה רגיל בל"ג בעומר לברכס שיתקבלו תפילות לרצון בשמים. ואולי כוונתו, שכמו שבמוצאי יום הכיפורים רגילים העולם לברך איש לרעהו, כי תמיד קשה שיתקבלו התפילות כדכתיב (ישעיה נט, ב): "כִּי אִם עֲוֹנֹתֵיכֶם הִיוּ מִבְּדָלִים בִּינְכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם וְחַטֹּאוֹתֵיכֶם הִסְתִּירוּ פְּנֵים מִכֶּם מִשְׁמוֹעַ", על כן כאשר יום הכיפורים מכפר, תחול הברכה שיתקבלו התפילות. ורבי שמעון בן יוחאי אומר: "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין" בפרק ד' דסוכה (מה, ב), וכן מידי שנה ביום הילולא דליה אומר כן בשמים, ועל ידי זה מתכפרין כל ישראל ויכולו להתקבל התפילות. עכ"ל.

ויש לומר טעם נוסף לסגולת קבלת התפילות ביום ל"ג בעומר, על פי מה שמובא בספרים הקדושים (פינות המרכבה פינה שניה, בספר גנזי הרמח"ל עמ' שכ"א), שמ"ט ימי העומר מתחלקים לשתי בחינות נפרדות כמנין "לב טוב", דהיינו ל"ב ימים עד ל"ג בעומר, ואז מתחיל הסדר של מנין "טוב" שהוא י"ז ימים עד עצרת (ובדרשות חת"ס כתב וז"ל: "מ"ט ימי הספירה הם חלוקה של ל"ב ט"ב, כל ימי הספירה הם ביורים מצד האדם וכשיקבע לב טוב יושלם כל הביורים").

וכן כתב בספה"ק "בני יששכר" (מאמרי חודש אייר תחילת

יום ל"ג בעומר מוזכר כבר בדברי הראשונים. בספר המנהיג (דף צא, א): "מנהג בצרפת ופרובינציה לכנוס (אשה) מל"ג בעומר ואילך". במהרי"ל מאריך לחשב כי למרות האמור בגמרא אודות הסתלקותם של תלמידי רבי עקיבא בין פסח לעצרת - ביום זה פסקה המגפה:

"אמר מהר"י סג"ל: אף על גב דאיתא בגמרא דתלמידי ר' עקיבא מתו מן פסח עד עצרת, מכל מקום עושין ביום ל"ג בעומר שמחה, משום דמתו רק בימים שאומרים בהם תחינה. וכל יום שאין אומרים תחינה לא מתו. והשתא דל מן המ"ט יום של הספירה ז' ימי החג וג' ימים דחל בהם ראש חודש, שניים לאיר ואחד לסיון וז' שבתות - פשו להן ל"ב. נמצא דלא מתו, רק ל"ב ימים. לכן כשכלו אותן ל"ב ימים שמתו - עושין למחרתן שמחה, לזכר".

רבי חיים ויטל בספר הכוונות כתב: "ענין מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל"ג לעומר על קברי רשב"י ובנו ר"א, אשר קבורים במירון, ואוכלים ושותים ושמים שם, אני ראיתי למורי [האריז"ל], שפעם הלך לשם ביום ל"ג בעומר, הוא וכל אנשי ביתו, וישב שם שלושה ימים הראשונים של השבוע".

והרב יונתן שאג"ש העיד, שהולך [האריז"ל] את בנו הקטן לשם, ושם גילחו את ראשו כמנהג הידוע, ועשה שם יום משתה ושמחה...

וגם העיד הר"ר אברהם הלוי, שהיה אומר נחם בכל יום, וגם בהיותו שם בל"ג בעומר אמר, והאריז"ל אמר לו: שראה את רבי שמעון בהקיץ! ואמר לו: לומר לרבי אברהם הגיל: כי למה אמר נחם ביום שמחתנו? ולכן יהיה בקרבך בנחמה, ולא עבר חודש ונפטר לו בן וקיבל עליו תנחומים".

תיאור מופלא מעליית הרשב"י השמימה

באיזו זוטא (ע"פ פירוש הסולם קצ"ו קצ"ז ר) איתא: "... א"ר אבא: לא סיים המאור הקדוש לומר: "חיים - עד שנשתכחו דבריו (-נשתתק). ואני כתבתי, וחשבתי לכתוב עוד - ולא שמעתי. ולא הרימותי ראשי, כי היה האור גדול, ולא יכולתי להסתכל. בתוך כך נדעזעתי - שמעתי קול הקורא ואומר: "אורך ימים ושנות חיים יוסיפו לך", ושמעתי קול אחר: "חיים שאל ממך - נתת לו".

כל אותו היום לא נפסק האש מן הבית. ולא היה מי שיגיע אליו, כי לא יכלו - מחמת שהאור והאש היו מסבבים אותו.

כל אותו היום נפלתי על הארץ, וגעיתי (- בבכייה). אחר שהלכה האש ראיתי את המאור הקדוש, קדש הקדשים - שנסתלק מן העולם. נתעטף, שוכב על ימינו, ופניו צוחקות... באו רבים ובעלי מנינים מכפר צפורי - שרצו שיקברו אותו במקומם, באו רבים ובאו לקחתו בכוח, וגרשו אותם בני מירון. וצעקו עליהם בהמוניהם, שרצו שלא ייקבר שם אלא אצלם. אחר שיצאה המטה מן הבית - היתה עולה באויר. ואש היתה לפניה. שמעו קול: "תכנסו ובואו והתקבצו להילולא של ר' שמעון. יבואו ינוחו על משכבותם".

מנגינות ופיוטים

מנגינות ופיוטים חיברו רבים בשבח בעל הילולא הרשב"י. הפיוט "בר יוחאי נמשחת אשריך" חובר ע"י המקובל רבי שמעון בן לביא, מחבר ספר "כתם פז" על הזוהר, והוא חתום עליו בראשי החרוזות. חכמי הקבלה המליצו על השיר לסגולה נפלאה, להארת הנשמה, ידוע שבקרב הספרדים מוזמרים אותו בניגון הידוע שניגן בו מחבר השיר. הפזמון "ואמרתם כה לחי" מיוחס לבן איש חי, והושמע לראשונה במירון, כשביקר בארץ ישראל בשנת תרכ"ט, כמובא בספר מירון לר' יוסף הגלילי, הפזמון מיוסד לפי א"ב ומסופר בתמצית תולדות בעל הילולא. הוחבא בתוך מערה... ושם נברא מעיין לו... טהר את העיר טבריה... השיר הודפס לראשונה בשנת תרל"ז בוואלרינו שבאטיליה. שני פזמונים נאים לפי א"ב חיבר הרב יוסף לייב שפירא מצפת. "אשרינו מה טוב הלקנו בהילולא דבר יוחאי". אב הרחמן שמע קולנו בהילולא דבר יוחאי... ופזמון נוסף, שפונה לכל האנשים שבאים לחגוג בהילולא בשאלה: "אורחים נכבדים מי לכם פה ומה לכם פה.. והקהל העונה "לכבוד התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי".

כתב הכהן הגדול מאחיו ר' צדוק הכהן מלובלין זצוק"ל בספרו "פרי צדיק" מאמרי ל"ג בעומר סוף אוח א' וז"ל: ובכל שנה כשבא יום זה יכול כל אדם לזכות לפי כוחו להשיג קביעת הדברי תורה שירד ביום זה בתורה שבע"פ ולכן קבעוהו למועד.

*

והיום הוא יום ל"ג בעומר הלולא דרשב"י הלולא ושמחה על כל העולם. וא"א כי מזמן ר' שמעון בר יוחאי התחילה ההתפשטות והתגלות הדעת יותר בעולם ובעבור זה היא שמחה בעולם. השי"ת יעזור שיתמלא רצון וחפץ של יעקב אע"ה שע"י התגלות החסדים ידעו הכל רוממות וגדלות הבובב"ה.

(מהר"י מריז"ן, כנסת ישראל)

ומקרא מלא הוא (משלי כג, כח): "תִּנְהַג בְּנֵי לֶבֶךָ לִי". היינו, כי רק הזוכה לדרגת בן, מצליח לתקן את חלק ה"לב", וממילא לעבוד אותו יתברך בעבודת הלב שהיא התפילה.

לפיכך, יום ל"ג בעומר בו נתגלה תורת הנסתר המביאה לדרגת "בנים", זוכים להשלים את הלב, ועל ידי זה מסוגל הדבר לקבלת התפילות.

(נחלת שדה - הרב איתי בן אהרן)

מעשי צדיקים

צדיקים כדוגמת הקשת

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק זיע"א מאלכסנדר, בעל "ישמח ישראל" היה נוהג בכל שנה בל"ג בעומר לירות בחץ וקשת כמנהג ישראל מדורי דורות. ועל כך היה אומר: החץ, ככל שמתאמצים ומושכים אותו לצד מטה, כן כוחו של החץ לעוף ולירות למרחקים גדולים יותר. כך הם הצדיקים. ככל שהם מרבים להשפיל את עצמם, ולהתנהג בענוה, כן מתחזק כוחם להתעלות מעלה מעלה, לייחד יחודים, ותפילתם עולה יותר למרחקים, והיא מרקיעה שחקים.

ולא בכדי יורים בחץ וקשת. שכן, בשעה שרבי שמעון בר יוחאי הסתלק מן העולם ביום זה, הוא ייחד יחודים גדולים, שאין באפשרות אף אדם לעשותם, אם לא בהתבטלות גמורה, להבטל ולהוי כעפרא דארעא ממש.

משום כן, נהגו בל"ג בעומר לירות בקשת, לרמז על יחודו של רשב"י בעל ההילולא, שזכה ביום זה להתעלות גדולה, עקב שפלותו הנוראה...

(ישמח ישראל, ל"ג בעומר)

*

פרנסה בזכות רשב"י

יהודי מארץ ישראל הגיע פעם אל הרה"ק רבי אלעזר מנחם מנדל זיע"א מלעלוב, כשהוא קובל בפניו על פרנסתו הדחוקה. יש לי משפחה ברוכת ילדים, אמר לרבי, אבל אין איתי יודע עד מה הכיצד לפרנס ולכלכל אותם. בקושי יש לי לחם צר ומים לחץ, והילדים משוועים ללחם ואין.

נענה ואמר לו הרבי מלעלוב: אם לעצתי תשמע, תיסע למירון לקברו של ה'תנא האלוקי רבן שמעון בר יוחאי, ושם תוושע, כי הלוא חז"ל אמרו כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק, ואם יש לך דחק תסע אליו ותבקש ממנו. ואף גם בזמר "ואמרתם כה לחי" אננו אומרים "והציל הלחוצים", כך שאם תסע אליו ותבקש מעומקא דליבא, יעזור לך השי"ת ותוושע בכל טוב.

אמר אותו יהודי לרבי: דא עקא. שגם כסף לנסוע עד מירון אין לי, וכיצד אגיע לשם...?

נענה ואמר לו הרבי: תדע לך כי חז"ל אמרו (ביצה טו:) תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוואה: "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאות יום טוב, והוצאת בניו לתלמוד תורה. שאם פחת - פוחתין לו, ואם הוסיף - מוסיפין לו". ואני מוסיף ואומר "וחוץ מהוצאת נסיעה למירון". גם את ההוצאה הזאת מקבלים בחזרה. לך והלוה מעות לנסיעה ממאן דהוא, ואני מבטיח לך שתוושע. ואמנם, אותו יהודי נסע למירון, שם התפלל על קברו של רשב"י, ונושע.

(תפארת אבות)

השפעת פרנסה בל"ג בעומר

כתב בספר "עטרת ישועה" מאמרי ל"ג בעומר אות א' וז"ל: ועל כן תיכף בל"ג בעומר נמשך סוד הפרנסה כטעם "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם" (פסחים ס"ח ע"ב) בסוד קמ"ח תורה שעולה עצרת כי כאשר רמתו לעיל אשר ל"ג עמ"ר עולה גש"ם רומז להפרנסה כי עיקר חיות האדם תלוי ע"י הגשם כמ"ש "ונתתי גשמכם בעתם", ועיי"ש שרמז כל זה ברמ"ז הרומ"ז בפסוקים בשמואל (א, כ, ח), ובאות ד' שם כתב וז"ל: בל"ג בעומר הזמן להמשיך פרנסה כמו בשביעי של פסח ע"י קריעת ים סוף כמו שאמרו רז"ל קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, וזה הוא מנהג שלוקחין קשת ביום ל"ג בעומר כי ל"ג עמ"ר עם קש"ת עולה ב' שמות אכתריאל אדירירון הרמוזין בשירת הים ומספרן ח' שמות (הראשונים) מן ע"ב שמות של "ויסע ויבא ויט" שעל ידם היה קריעת ים סוף כנודע רומז שהזמן בל"ג בעומר להמשיך פרנסה כמו בשביעי של פסח שעת קריעה ים סוף.

יום ל"ג בעומר מסוגל לתשובה

כתב הגאון ר' יהונתן אייבשיץ בספרו המופלא "יערות דבש" (ח"ב דרוש י"א) וז"ל: כי כבר כתבתי ודרשתי כמה פעמים בזה כי מצינו תפילה שהקב"ה בעצמו מקבלה ולפעמים הקב"ה מקבלה ע"י מלאך, והענין הוא כך אם הוא בלב הקב"ה מקבלה דקרוב ה' לנשברי לב וכל לבבות דורש ה', אבל המתפלל בלי לב אין הקב"ה מקבלה רק מלאכי השרה שאינם יודעים מה בלבו של אדם הם מקבלים, וידוע כי במיתת צדיקים מלאכי השרה רוצים שימות צדיק, ויום ל"ג בעומר הוא הילולא דרשב"י כי מת אז והיה למעלה הילולא דהנערה באה אל המלך, "וראו לי כל איש הירא וחרד לשים אל לבו ביום ההוא לשוב בתשובה כי זכות הרשב"י מסייעת להבא ליטור ולא לבלות הזמן בעוונות הרבים בהבלי העולם אשר הוא להצדיק צער".

ובספר "אורה ושמחה" אות כ"ח הביא רמז נחמד בזה וז"ל: שכן שמעון ב"ר יוחאי גימטריא יב"ן ושי"ב ורפ"א ל"ו, ויש להוסיף בזה מש"כ החת"ס (דף ר"פ ע"א) וז"ל: ולפע"ד כי יום ל"ג למ"ד גימ"ל במילואו גימטריא זקן שהוא רצון העליון בחינת יוהכ"פ כידוע.

ובספר הילולא דרשב"י אות מ"א כתב וז"ל: רבינו הרה"ק בעל שר שלום מבעלזא דיבר פעם אחת מענין גדולת יום ל"ג בעומר, נענה בנו הרה"צ ר' זונדיל לאמר שהוא יודע שהוא כמו יוהכ"פ ואמר לו יפה כיונת, והרה"ק ר' יהושע מקאמינקא אמר פעם להרה"ק בעל "דברי יחזקאל" משינוא שיום ל"ג בעומר הוא בחינת יום כיפור כיון שביוהכ"פ העבודה היתה צריכה להיות דוקא ע"י אהרון בחינת הוד ועיצומו של יום ג"כ בחינת הוד שבהוד ונוכל לפעול בו ישועות טובות כיוהכ"פ.

(בוצינא קדישא)

אשרי העומדים על סודך

מידי שנה בשנה, בליל ל"ג בעומר, נהגו בחירי התלמידים של הגאון רבי יוסף חיים מבגדד זצ"ל, ה"בן איש חי", להתאסף בביתו, להדליק נרות לכבודו של רשב"י, וללמוד בצוותא חז"ל בספר הזוהר הקדוש.

פעם אחת, התווכחו שני תלמידי חכמים מתלמידי הגאון ה"בן איש חי" בפירושו של ענין מסוים הכתוב ב"אידירא" שבזוהר. האחד פירש כך ואילו השני פירש להיפך. זמן רב נמשך הויכוח, והשניים לא הצליחו להגיע לעמק השווה בביאור הענין.

באותה שעה, ישב הגאון ה"בן איש חי" בעליית הגג שלו, בפינה בה היה רגיל להגות בה בתורה בכל לילה. עליית הגג נמצאה במרחק רב מאד מן הלומדים, כך שבדרך הטבע לא היה יכול רבי יוסף חיים לשמוע את הויכוח שניטש בין שני התלמידי חכמים.

והנה, לפתע נראית דמותו של רבי יוסף חיים כשהוא יורד ממדרגות העליה. דמותו הקורנת הופיעה בפתח חדר הלימוד, ואז הוא פנה אל החכמים ואמר להם: "בענין פלוני, יש הקדמה לאידרא, ולפי מה שנאמר שם, אפשר לבאר את הענין כולו..." וכך ביאר היטב את הענין כולו, בו ניטש הויכוח, כשהוא מסתמך בדבריו על דברי רשב"י במקום אחר.

שמחה גדולה התפשטה בחדר הלימוד, שמחת התרת הספיקות. ואותו חכם, שהענין נתבאר כפי פירושו שלו, קם ממקומו בהתרגשות, וחייב את רבי יוסף חיים: "הרי ממש בשעה זו התקשינו בענין, וזמן רב התווכחנו מבלי יכולת להכריע". ואמנם, מחשבה זהה חלפה בראשם של כל החכמים שחשבו לעצמם: "בוודאי ידע הרב על הקושיא ברוח קדשו". ואולם, רבי יוסף חיים, ברוב ענוותנותו המופלאה, נענה ואמר: "רק בזכות לימודכם בעמקות, עלה בידי לפרש את דברי הזוהר בפירוש נכון בדיוק בשעה זאת. שכן כך היא דרכה של תורה, יהודי אחד לומד ומתעמק בענין, והפירוש מתגלה לרעהו. כמו שאמרו חז"ל, אורייתא קודשא בדיך הוא וישראל חד הוא".

(גאוני המערב)